

Lytinis potraukis – generacinė galia

Tam kad galėtum valdyti (būti laisvu), būtina pažinti (būti protingu). Nesuvokiant lytinio potraukio egzistencinės paskirties, anapus pažinimo pasilieka ir lytinių santykių prasmė: jie suprantami kaip atsietas nuo generacijos ir meilės mėgavimasis, kaip tam tikros rūšies atrakcija, o lytinio potraukio valdymas siejamas tik su pasekmių, kurioms priskiriamas ir nėštumas, vengimu. Nepažįstant lytinio potraukio paskirties, nėštumas suvokiamas kaip nepageidaujama lytinių santykių pasekmė, t.y. įgyja negatyviąją prasmę. Trumpai tariant, žmogaus paviršutiniškas generatyvinės, gamtinės galios paskirties supratimas ir priskyrimas, lytinių santykių traktavimas kaip atrakcijos, neišvengiamai suponuoja neigiamą nuostatą nėštumo (t.y. žmogaus gyvybės pradžios) atžvilgiu. Vadinasi, pagarbos žmogaus gyvybei ugdymas neatsiejamas nuo pagarbos natūraliai generatyvinei galiai skiepijimo, kuri pagrįsta pirmiausiai lytinio potraukio esmės pažinimu.

Lytinio potraukio ir lytinio instinkto skirtumas

Biologine prasme lytinis instinktas yra rūšies išlikimo sąlyga. Šia prasme, žmogaus lytinis potraukis taip pat yra žmonijos, kaip gyvybės rūšies egzistencijos sąlyga. *Homo sapiens* rūšies buvimas yra „pirminis ir pagrindinis gėris“ visi kiti žmogaus gėriai: kūryba, tobulėjimas, meilė ir t. t. priklauso nuo šio pirminio gėrio¹. Žmogus gali veikti ir kurti tik todėl, kad jis yra. Vadinasi, žmogaus lytinis potraukis yra ne tik gamtinė jėga, bet ir vienintelė sąlyga, laiduojanti žmogaus buvimą, todėl jis turi kitą, svarbesnę nei gamtinę, – egzistencinę prasmę. Žmogaus egzistencija yra ne gamtos mokslų, bet filosofijos tyrimo objektas. Todėl tik filosofiskai žvelgiant į lytinį potraukį, kaip į pačią žmogaus egzistencijos priežastį, galima rasti jo tikrą reikšmę². Tikrai žmogiškas ir teisingas požiūris į lytinį potraukį turi remtis ne biologijos bet filosofijos principais, kurie privalomi asmens atžvilgiu, pirmiausia – personalizmo principu, jog asmuo niekada negali būti vartojamas.

Lytinis potraukis kaip žmonijos egzistencijos sąlyga yra neabejotinas gėris. Tačiau šią gamtinę, generatyvinę jėgą tikrai žmogiška ir asmeniška patirtimi padaro gebėjimas ją suvaldyti. Susivaldymas – kaip gynybinė reakcija į aklos gamtinės jėgos prievartinį įsiveržimą, visada susijęs su „asmens gebėjimu apsispręsti“³. Lytinis potraukis tuo ir skiriasi nuo lytinio instinkto, jog potraukio esmėje glūdi sugebėjimo valdyti ir apsisprendimo komponentas. Gyvūnas yra valdomas instinktų: esant kokiam nors poreikiui (alkanas), vienodi išoriniai stimulai (grobio kvapas, vaizdas) neišvengiamai skatina vienodus veiksmus (pulti, griebti). Potraukis yra tam tikra visos žmogaus būties orientacija (kryptingumas) susijusi su pačia tos būties prigimtimi. Tačiau žmogus sugeba apmąstyti priemonių santykį su tikslu ir priemonės renkasi pagal siekiamą tikslą⁴. Kitaip sakant, potraukio prigimtyje, skirtingai nei instinkto, dalyvauja žmogaus protas ir valia, t.y. dvasinės dimencijos, ne vien tik biologinės.

Dvi lytinio potraukio dimensijos: asmeninė ir visuomeninė

---

¹ Wojtyła K. Meilė ir atsakomybė. Vilnius: Alka. 1994. P. 57.

² Wojtyła K. Meilė ir atsakomybė. Vilnius: Alka. 1994. P. 57.

³ Ten pat. P. 254.

⁴ Ten pat

Tai kad lytinis potraukis yra žmonijos egzistencijos sąlyga, ir tai, kad lytinį potraukį yra būdinga savybė visiems žmonėms, padaro jį, tam tikra prasme, dviprasmišku: jis yra labai asmenišką bei intymų ir tuo pačiu visuomenišką bei visiškai viešą. Visa viešoji erdvė užpildyta reginių žadinančių lytinį potraukį, pramoginė kultūra prisodrinta informacijos apie lytinio potraukio žadinimo būdus ir jo sukeltus psichofizinius išgyvenimus moterims ir vyrams. Pastarieji, dažniausiai, sudaro didžiąją dalį humoristinio žanro rašytinių ir vaizdinių kūrinių. Tačiau asmeniškai žmonės nėra linkę dalintis išgyvenimais, kuriuos jiems sukelia lytinis potraukis. Lytinis potraukis dėl savo egzistencinės paskirties prilygsta pačiam stiprausiam žmogaus poreikiui – išlikimui/saugumui. Todėl šia savybe, labiau nei bet kuria kita, yra spekuliuojama viešojoje erdvėje, siekiant sustiprinti lytinio potraukio vartotojišką pusę. Dažniausiai populiaroje sampratoje vartotojiškais tikslais siekiama sutapatinti ir dvi skirtingas sampratas: *lytiškumo* ir *seksualumo*. Lytiškumas, kaip buvo minėta, yra žmogaus būties orientacija, jos išgyvenimas ir raiška moterišku ar vyrišku būdu. Jis apima visas žmogaus būties plotmes - fizinę, psichinę ir dvasinę. Seksualumas yra lytinio potraukio raiška⁵. Žodžio *seksualumas* šaknyje yra anglų kalbos žodis *sex* (liet.k. lytis). Lietuvių kalboje žodžio seksualumas atitikmuo yra *geismingumas*. Žmogaus seksualumas, ypač moters, tapo ir preke, ir būtina asmens savybe. Visuomeninė lytinio potraukio dimensija šiandien, labiau nei bet kada yra įgavusi vartotojišką, netgi gruobuonišką išraišką, kurią siekiama pristatyti kaip pozityvią savybę, neva galinčią išlaisvinti žmogų. Idealizuojamas *seksas*, kuris yra ne kas kita kaip lytiniai santykiai atsieti ir nuo meilės, ir nuo prokreacijos. Vadinasi ir nuo atsakomybės bei įsipareigojimų. Seksas – yra labiausiai spekuliatyvinis, idealiausias seksualumo elementas, kurį verslo struktūros ir „valdžia ima reguliuoti, užgrobusi kūną, jo materialumą, jo jėgą, pojūčius, malonumus“⁶. Dirbtinai sukurta geidulingumo (seksualumo) teorija atliko daugybę funkcijų, iš kurių, remiantis M. Foucault, galima išskirti įvardija tris svarbiausias:

„seksas“ sąvoka leido pagal dirbtinai sukurta tvarką pergrupuoti anatominius elementus, biologines funkcijas (atskirti lytinį aktą nuo prokreacijos), poelgius (pristatyti tai kaip žmogaus laisvės ir teisybės pamatą), pojūčius bei malonumus;

šiam fiktyviam junginiui leido funkcionuoti kaip priešzastis lemiančiam principui, visur esančiai prasmei, paslapčiai, kurią privalu visur demonstruoti;

trečioji funkcija persmelkia ir palaiko pirmąsias dvi, t. y. per seksą – kaip per geidulingumo nustatytą įsivaizduojamą taikinį – turi pereiti kiekvienas, mėginantis pats susivokti ir pasiekti savo tapatybę, nes „seksas“ jį sujungia su ypatinga asmens istorija, t.y. seksas leidžia pasijusti lytine būtybe.

Gimstamumo reguliavimas dirbtinėmis priemonėmis yra taip pat žmogaus kontrolės sistemos dalis, realizuojama seksą paverčiant preke, todėl moters kaip sekso objekto vaizdavimas ir gimstamumo kontrolė yra neatsiejami, o lytinis švietimas šiuo atveju tarnauja kaip vienas iš gimstamumo kontrolės realizavimo ir realaus moters sudaiktinimo bei pavergimo priemonių⁷

Kaip buvo minėta, tik sugebėjimas lytinį potraukį, tikrai gamtinę, generatyvinę galią „meilės žaliavą“ nukreipti į kitos lyties asmenį (ne tik į kūną) ir panaudoti pačios meilės sukūrimui, įsamenina ir išlaisvina patį

---

⁵ Narbekovas A., Obelenienė B. Pukelis K. Lytiškumo ugdymo etika. Kaunas: VDU. 2008. P. 136

⁶ Foucault M. Seksualumo istorija. Vilnius: Vaga. 1999. P. 120.

⁷ Obelenienė B. Narbekovas A. (2007) Moters lytinio tapatumo paieškos modernėjančioje visuomenėje//Soter Nr. 21 (49), p. 43-63

žmogų, padaro jį savęs šeimininku. Priešingu atveju, žmogus leidžiasi visuomeninės lytinio potraukio dimensijos užvaldomas.

Lytinio potraukio realizavimas nėra asmeniui gyvybiškai būtinas

Lytinis potraukis skiriasi nuo kitų fiziologinių žmogaus poreikių, tokių kaip valgymas ir gėrimas: maistas ir gėrimas yra būtini **asmens** gyvybei palaikyti, o lytinis poreikis – *Homo sapiens rūšies* išlikimui. Tačiau neretai mėginama įrodinėti, jog lytinių poreikių patenkinimas asmeniui yra taip pat gyvybiškai būtinas kaip ir valgymas bei gėrimas. Tai niekuo nepagrįstas mitas, tarnaujantis asmenų palaidumo t.y. nevaldomo lytinio potraukio pateisinimui. Alkio (kūno signalas jog organizmui būtinas maistas) ir lytinio potraukio (signalas jog būtina seksualinė iškrova) suponavimas sudaro prielaidas neatsakingai lytinei elgsenai, kurios pagrindinė charakteristika – kitos asmens vartojimas, atsirasti. Antroji gana dažnai daroma klaida, neretai pasitaikanti lytiniame švietime, lytiniam potraukiui priskiriama ne ta paskirtis: kai lytinis potraukis yra atskiriamas nuo generacijos, o lytiniai santykiai suprantami kaip greičiausias ir bene vienintelis būdas suvokti save, kaip lytinę būtybę. Pastaruoju atveju, žmogaus lytinis potraukis nėra tinkamai suvokiamas nei egzistencine, nei gamtine prasme. Lytinis potraukis kaip žmogaus egzistencijos sąlyga, meilės žaliava yra didžiulė *potencija* (gėris pats savyje). Tačiau *moraliniu gėriu* tampa tik jį perkeitus ir įsmeninčius žmogaus vidinėmis, psichinėmis ir dvasinėmis galiomis. Nors meilė išauga ir formuojasi lytinės traukos pagrindu, tačiau, pasak K. Wojtylos ją kuria „pats asmuo savo valia“ t.y. aktyviomis valios pastangomis integruoja lytinį potraukį į meilę⁸. Todėl tikrai brandžiam seksualumui (lytinio potraukio raiškai) būdingas lytinio potraukio ir meilės integralumas, kurį pasak G. Coleman išreiškia intymumas⁹. Intymumas ne tik seksualumą paverčia tikrai žmogišku ir autentišku, bet šie du dalykai – integralumas ir intymumas atskiria žmogų nuo gyvūno¹⁰ E. Eriksonas pabrėžia, jog tikras intymumas „tvirtai laikosi įsipareigojimų“, kuriam pasiekti reikia „etinių jėgų“, todėl šis tikslas gali pareikalauti „gebėjimo paaukoti“¹¹. Visiškai žmogiškai seksualumas taip pat integruoja geismingumą ir švelnumą, kurie vienas be antrojo neegzistuoja, nes švelnumas žmogaus seksualume tampa siejančiu du asmenis ryšiu. Švelnumas, skirtingai nei geismingumas, išreiškia troškimą būti kartu ir žmogaus užduotis stengtis integruoti juos į tikrai „žmogišką pokalbį“¹².

Lytinis potraukis yra generatyvinė žmogaus galia, turinti egzistencinę prasmę (skirta Homo sapiens rūšies išlikimui). Ji prilygsta pačiam stipriausiam žmogaus išlikimo poreikiui. Tai meilės „žaliava“, meilės potencija. Seksas yra lytinis aktas atskirtas nuo meilės ir prokreacijos

---

B. Obelenienė. Pagarbos gyvybei ugdymo principai//Narbekovas A., Obelenienė B., Juškevičius J., Meilius K., ir kt. Medicina etika ir teisė apie žmogų iki gimimo. Mokslinė monografija. Kaunas:VDU. 2012. P. 192-194

---

⁸ Wojtyla K. Meilė ir atsakomybė. V.: Alka, 1994

⁹ Coleman G. D. Human sexuality. An All- Embracing Gift. NY.: Alba House, 1997

¹⁰ Wojtyla K. Meilė ir atsakomybė. V.: Alka, 1994 P.56..

¹¹ Erikson E. Childhood and Civilization. New York: W.W. Norton & Co., 1963.P. 263

¹² Wojtyla K. Meilė ir atsakomybė. V.: Alka, 1994 P.59.

